

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Kontroll av restaurangers avfallshantering 2014

Hur restauranger sorterar matavfall och förpackningar

En rapport från miljöförvaltningen

Jens Dahlsköld

Mars 2015

Dnr 2014-13384

INNEHÅLL

I	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Matavfall	4
2.1.1	Historik för Stockholm	4
2.2	Förpackningar.....	5
2.3	Hushållsavfall.....	5
3	TillsynsMetod	6
3.1	Förberedelser inför inspektionerna – urval och information.....	6
3.2	Inspektion	6
3.3	Uppföljning	6
3.4	Debitering.....	6
4	Resultat	7
4.1	Matavfall	7
4.2	Förpackningsavfall	8
4.3	Transport av hushållsavfall	8
4.4	Tid och ekonomi.....	8
5	Slutsatser	9

I **SAMMANFATTNING**

Insamling av matavfall är en prioriterad fråga både nationellt och inom Stockholms stad. Målet med tillsynen för 2014 var att besöka ca 50 restauranger och kontrollera möjligheterna till förbättrad källsortering. Resultatet blev 40 inspektioner och av dessa uppmanades knappt två tredjedelar att utreda vilka möjligheter de har att införa matavfallsinsamling. Hittills har hälften av dessa visat för miljöförvaltningen att de saknar möjlighet att till en rimlig kostnad införa matavfallsinsamling. Resterande har infört matavfallsinsamling eller utreder fortfarande.

Miljöförvaltningen har även kontrollerat hur de inspekterade verksamheter sorterar ut förpackningar. Förvaltningen ställer krav på förbättrad utsortering av både matavfall och förpackningar, i de fall det bedöms rimligt och motiverat ur miljösynpunkt. Kraven ställs i form att förvaltningen begär att verksamheten ska utreda möjligheterna och redovisa kostnader. Förvaltningen har inte ställt krav på att införa utökad sortering, utan det har verksamheterna infört frivilligt. I rapporten görs även en återblick över tillsynsområdet sedan år 2010.

2 BAKGRUND

Miljöförvaltningens tillsynsinsats för att förbättra sopsorteringen hos restauranger och butiker inleddes år 2010. Syftet är att påverka verksamhetsutövare till en mer miljöriktig avfallshantering. Tillsynsresultaten sammanfattas varje år till miljö- och hälsoskydds nämnden.

Svensk och europeisk miljölagstiftning syftar till att främja en hållbar utveckling. Genom återvinning kan ett kretslopp av naturresurser etableras. Matavfall som förbränns resulterar inte i ett kretslopp, trots att energin blir el och fjärrvärme. För att matavfall ska ingå i ett kretslopp krävs att näringsämnen återförs till odlingsmark och att energin tas omhand i form av biogas. Av miljöbalkens hushållningsregler följer att alla som bedriver en verksamhet ska utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning.

2.1 Matavfall

2.1.1 Historik för Stockholm

- I slutet av -90-talet började matavfallsinsamlingen från restauranger i både kärl och avfallskvarn till tank.
- 2004-2007 påbörjades matavfallsinsamling i hushåll. Kärl för villor. Kärl, bottentömmande behållare och sopsug för flerfamiljshus.
- 2008 släpps det fritt för hushåll att installera avfallskvarn. Ingen avgift eller anmälan krävs. Det innebär att antalet installationer är osäkert.
- 2011 utvecklas avfallskvarnar för restauranger så att de kombineras med fettavskiljare och samlas upp i slamtank. Från och med 2011 rötas allt matavfall som samlas in i Stockholms stad och uppgraderas till fordonsgas.
- 2012 infördes insamling av fallfrukt på återvinningscentralerna som även det går till rötning.
- 2013 försök med Gröna påsen i flerfamiljshus. Staden planerar att bygga en sorterings- och förbehandlingsanläggning i Stockholm.
- 2014 Staden upprättar mål om att samla in 70 procent av matavfallet år 2020.

År 2010 återvanns knappt sju procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker i Stockholm genom biologisk behandling. Det nationella målet beslutat av riksdagen är att insatser ska vidtas så att senast år 2018 ska minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi kan tas tillvara. I kommunfullmäktiges budget för 2015 anges att stadens mål är att senast 2020 ska minst 70 procent av matavfallet samlas in för biogasproduktion. I början av år 2010 var 350 livsmedelsverksamheter anslutna till stadens matavfallsinsamling. Det motsvarar 5 procent av alla livsmedelsverksamheter. I slutet av 2014 var siffran uppe 1000 verksamheter, 14 procent. Under år 2014 samlades 13 procent av allt matavfall i Stockholm in och behandlades biologiskt.

Staden erbjuder några olika insamlingsmetoder för matavfall idag.

- Kärhämtning
- Kvarn till tank
- Kvarn till avloppet
- Sopsug
- Container

Totalt samlades 12754 ton in år 2014, exklusive vikten från kvarn till avloppet. Matavfallet skickas till biologiskt behandling i form av rötning till biogas. Kvar blir även ett slam som kan användas som jordförbättringsmedel. Biogasen kan ersätta fossila bränslen och minskar därför utsläppen av växthusgaser. Varje ton matavfall som rötas kan ersätta cirka 100 liter bensin.

2.2 Förpackningar

Förpackningar ska samlas in och återvinnas av producenterna. Slut användaren ska lämna förpackningar till de system som producenterna tillhandahåller. Det finns få fasta insamlingsplatser som företagare får använda. De hänvisas istället till transportörer som mot avgift hämtar förpackningarna vid verksamheten och transporterar dem till producenternas återvinningsanläggningar.

2.3 Hushållsavfall

Livsmedelsverksamhetens avfall kan utgöras av både så kallat hushållsavfall och av verksamhetsavfall. Hushållsavfall är avfall som kan jämföras med avfall från hushåll. Det har i domstolspraxis definierats som avfall som uppkommer som en naturlig följd av att människor vistas i lokalerna. Det handlar t.ex. om avfall från papperskorgar, rester från matbepisningar och restauranger etc. Detta avfall ska omhändertas av kommunen och det krävs således ett abonnemang hos SVAB -avfall för hämtningen. Matavfall från restauranger är hushållsavfall. Livsmedelsbutiker har både hushållsavfall och verksamhetsavfall. Miljöförvaltningen kan bevilja dispens från kravet att lämna hushållsavfall till kommunen, om verksamheten visar att de själva tar om hand avfallet på ett miljömässigt hållbart sätt. Verksamhetsavfall får transporteras utan kommunens inblandning, men verksamheten ska se till att avfallet tas omhand på ett bra sätt för miljön.

3 TILLSYNSMETOD

3.1 Förberedelser inför inspektionerna – urval och information

Urvalet för tillsynen baseras dels på miljöförvaltningens register över livsmedelsanläggningar, dels på SVAB-avfalls register över hämtning av hushållsavfall. Gemensamt för de inspekterade verksamheterna är att de hanterar livsmedel och har relativt stora avfallsmängder. Så långt det har varit möjligt har de som redan har separat utsortering av matavfall inte varit föremål för tillsyn.

Verksamheterna får information om kommande inspektion och vad de behöver förbereda.

3.2 Inspektion

Kontrollen på plats syftar till att undersöka om verksamheten sorterar ut matavfall separat. Det kan vara svårt att få ett klart besked på annat sätt än genom platsbesök. Verksamhetsutövaren vet inte alltid vad som händer med avfallet.

Vid inspektionen kontrolleras även om förpackningar lämnas till de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.

Verksamheterna får även visa att de lämnar uppkommet hushållsavfall till kommunens entreprenör.

3.3 Uppföljning

Om den enskilda verksamheten ger upphov till mer än 50 kg rötbart matavfall per vecka, bedömer förvaltningen att det är rimligt att låta verksamheten utreda vilka möjligheter som finns att införa separat matavfallsinsamling. Utredningen syftar till att få fram underlag för att bedöma om det är rimligt att gå vidare med krav på införande av matavfallsinsamling. Förvaltningen gör en rimlighetsavvägning med miljönyttan i ena vågskålen och kostnaderna i den andra. Några krav har hittills inte ställts på att införa matavfallsinsamling

Om det uppkommer större mängder förpackningar som inte källsorteras hos en verksamhet, uppmanas verksamheten att utreda om det går att införa separat hämtning.

Förvaltningen bedömer att det alltid uppkommer hushållsavfall om människor vistas i en lokal. Därför ska alla verksamheter vara kopplade till kommunens system för insamling av hushållsavfall – alternativt söka dispens. Men i vissa fall, till exempel livsmedelsbutiker, rör det sig om små mängder så som städavfall och pappershanddukar. Resten kan klassas som verksamhetsavfall.

3.4 Debitering

Förvaltningen debiterar inspekterade verksamheter timavgift enligt kommunfullmäktiges taxa för tillsyn enligt miljöbalken. Vanligtvis mellan 2-4 timmar per verksamhet.

4 RESULTAT

40 restauranger inspekterades under året.

Utfall av inspektionerna	Antal verksamheter	Andel av 40 st
Utan anmärkning	8	20 %
Anmärkning utan uppföljning	7	17,5 %
Anmärkning med uppföljning	25	62,5 %

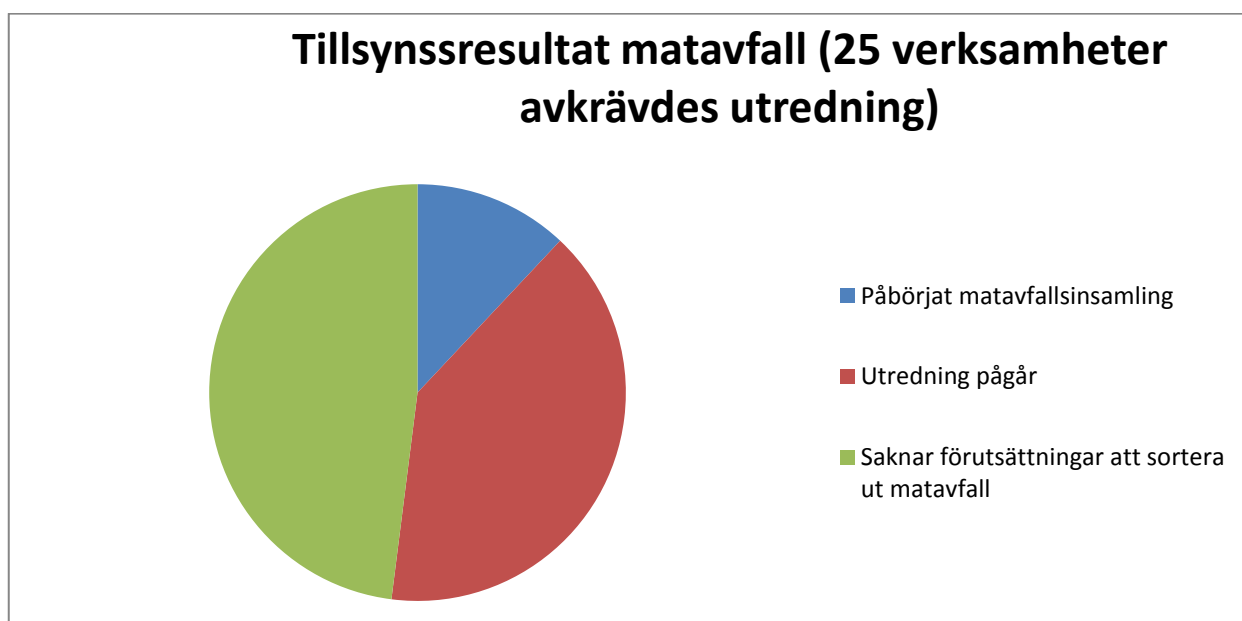
Utan anmärkning, innebär att verksamheten sorterar ut uppkommet matavfall, sorterar ut alla förpackningar och lämnar hushållsavfall till SVAB-avfalls entreprenör.

Anmärkingar utan uppföljning, innebär att verksamheten har små mängder avfall som inte källsorteras. Förvaltningen gör heller ingen uppföljning i de fall det framgår på plats att ökad källsortering kräver orimligt höga ombyggnadskostnader i förhållande till miljönyttan.

En majoritet, 62,5 procent, av besökta verksamheter hade enligt förvaltningens bedömning potential att förbättra sorteringen. De uppmanades att utreda möjligheterna till utökad källsortering, med kostnadsberäkning.

4.1 Matavfall

25 verksamheter uppmanades att utreda möjligheterna till separat hantering av matavfall.

	Antal verksamheter	Andel av 25 st
Påbörjat matavfallsinsamling	3	12%
Utredning pågår	10	40 %
Saknar förutsättningar att sortera ut matavfall	12	48 %

Hittills har 3 av de inspekterade verksamheterna påbörjat matavfallsinsamling efter förvaltningens inspektioner.

I 12 fall visade verksamheternas utredningar att det är för kostsamt att påbörja separat sortering. Det rör sig oftast om trånga avfallsutrymmen som måste byggas om. För en del verksamheter har förvaltningen bedömt att det är orimligt kostsamt att installera avfallskvarn till tank. Det handlar också om platsbrist

10 verksamheter har inte inkommit med en utredning ännu. Förvaltningen kommer senare i vår att förelägga de verksamheter som ännu inte lämnat in någon utredning att inkomma med en utredning om möjligheterna att sortera matavfall separat.

4.2 Förpackningsavfall

	Antal verksamheter	Andel av 40 st
Sorterar alla förpackningar	35	87,5 %
Sorterar vissa förpackningar	2	5 %
Sorterar inga förpackningar	3	7,5 %

I samtliga tre fall där verksamheten inte sorterar några förpackningar alls, råder platsbrist i restaurangen och förvaltningen ställer därför inga krav på förbättrad utsortering.

4.3 Transport av hushållsavfall

Alla inspekterade restauranger lämnade sitt hushållsavfall till kommunens entreprenör.

4.4 Tid och ekonomi

De 40 verksamheterna betalade i genomsnitt ca 3000 kronor för tillsynen. Inget avgiftsbeslut har överklagats.

Tillsyn enligt miljöbalken är separerad från tillsyn enligt livsmedelslagstiftningen och miljöförvaltningen debiterar därför verksamhetsutövarna i separata avgiftsbeslut enligt två olika taxor.

5 SLUTSATSER

Sedan 2010 har förvaltningen besökt 575 restauranger, storkök och butiker där alla ger upphov till matavfall och de flesta även förpackningsavfall. Många verksamhetsutövare känner till nyttan med källsortering, både den miljömässiga nyttan och den ekonomiska nyttan. De ser dock inte sophantering som en prioriterad fråga och uppskattar att förvaltningen informerar och ställer krav på förbättringar.

Förvaltningen bedömde att ca två tredjedelar av besökta verksamheter år 2014 har förutsättningar att förbättra källsorteringen och avkrävdes därför en utredning. Av de utredningar som hittills inkommit uppger en klar majoritet att det råder platsbrist eller annan försvårande omständighet, vilket gör att matavfall inte kan sorteras ut. Det förekommer ofta att ansvaret för soporna är överlämnat till fastighetsägaren i den del som handlar om utrymme och hämtvägar.

Problem med att källsortera har således huvudsakligen två orsaker: Brist på rådighet och brist på utrymme. Incitament och motivation saknas inte hos verksamhetsutövarna. Det blir ofta billigare soptaxa om man sorterar ut matavfallet och miljönyttan står klar för de flesta. Nya icke utrymmeskrävande lösningar krävs. En sådan lösning skulle kunna vara system med optisk sortering av olikfärgade påsar. Stockholm har planer på att bygga en sådan sorteringsanläggning inom ett par år.

År 2015 avser förvaltningen att följa upp de kvarvarande verksamheter som ännu inte inkommit med någon utredning. De kommer att föreläggas inkomma med utredning. Även nya verksamheter kommer att inspekteras.

Förvaltningens samarbete med SVAB-avfall kommer att fortsätta. Bolaget arbetar med information och styrning via avfallstaxan som dock hanteras av Avfallsnämnden (som handhar den formella delen av avfallshantering och handhas av trafikkontoret), medan miljöförvaltningen bidrar med tillsyn enligt miljöbalken.

För att nå målet om att 70 % av matavfallet i Stockholm ska sorteras ut år 2020 krävs omfattande insatser från stadens sida. Miljöförvaltningen bidrar med kunskapsstöd till verksamheter och andra inom staden. Förvaltningen informerar om matavfallsinsamling vid varje fastighetsägarbesök. I en separat rapport har redovisats att förvaltningen har besökt över 800 skolelever och informerat om bland annat matavfallsinsamling och källsortering.